

Pròxima estació: desesperança

Enric Chulio i Maribel Sisternes van néixer a Patraix, van enamorar-se a Patraix, van comprar-se un pis a Patraix —a tocar de l'estació de metro de Patraix—, i a Patraix van dur al món Pau. El 3 de juliol de 2006, Maribel retornava amb metro de la feina a l'hospital La Fe —on gaudia d'una reducció de jornada que li permetia de passar més temps amb el seu fill— quan el comboi en què viatjava va descarrilar estrepitosament en un revolt vora l'estació de Jesús, la parada anterior a Patraix. Aquest matí, assegut en una cafeteria del carrer de Fontanars de València, el seu carrer, Enric explica que acaba de deixar el xiquet a l'escola —ja té tres anys i mig—, i que és gràcies a Pau i als psicòlegs que manté la il·lusió de viure.

Ana Esplugues treballa a tocar de l'hospital Peset Aleixandre, però el 3 de juliol del 2006 es desplaça a La Fe per fer-hi un curset. En acabar, agafa el metro a Campanar amb la intenció d'anar fins a Patraix. Igual com Maribel. Qui li havia de dir a Ana que al cap de pocs minuts tornaria a La Fe, però per la porta d'urgències, amb un politraumatisme d'enorme gravetat, i que s'hi estaria vuit setmanes ingressada, dues de les quals inconscient. Encara ara no sap especificar a quantes operacions l'han sotmesa i visita cada dia la clínica de rehabilitació. Aquest matí, caminant amb bastó pel

Aquest 2 de juny es compleixen 700 dies de l'accident de metro que va causar 43 morts i 47 ferits a València. El 3 de juliol farà dos anys d'una tragèdia de la qual només s'ha considerat culpable el xofer del comboi. Però les víctimes demanen més respostes.

voltant de les Corts valencianes, on viu, torna a trobar-se consellers diversos. Però ni el d'Educació, Alejandro Font de Mora, ni el d'Immigració, Rafael Blasco —que tant va afanyar-se a eixir als mitjans al costat dels afectats per l'accident, tot aprofitant que aleshores era titular de Sanitat—, no la saluden. Ni hola.

Ja ha passat, això. Els supervivents i els familiars dels qui van morir fa poc menys de dos anys sota la cruïlla dels carrers de Sant Vicent i de Roís de

Corella s'han resignat a formar part del passat. Per al govern de Francesc Camps i per a bona part de la societat, són pretèrit perfet. La jutgessa que porta el cas ha decidit d'arxivar-lo definitivament, amb un únic responsable: el xofer, que conduïa a 80 km/h en un tram amb la velocitat limitada a 40. No hi havia instal·lat cap sistema que evitara una errada humana d'aquesta magnitud, però això no ha comportat cap responsabilitat política, com volia l'Associació de Víctimes del Metro 3 de Juliol (AVM3J), que aplega quasi totes les famílies afectades per l'accident. Cada dia 3 es manifesten en silenci a la porta gòtica de la seu de València, davant el Palau de la Generalitat, per exigir mesures concretes.

Enric Chulio n'és el president i, òbviament, descarta dimissions. L'AVM3J ja únicament demana "més inversions a la línia 1" i critica la "deixadesa del govern valencià amb els supervivents i els familiars de les víctimes". El president, Francesc Camps, s'ha negat a rebre'ls públicament: l'únic contacte amb el primer dels valencians va esdevenir-se, a espentes i redolons, un matí de l'hivern de l'any passat. Algú, en nom de Presidència de la Generalitat, va trucar a Chulio i va convidar-lo a visitar Palau *ipso facto*, sense dir-li amb qui s'entrevistaria. En arribar, va descobrir que era Camps qui l'esperava. "Ell es pensava que les nostres reclamacions serien econòmiques; anava ben errat", comenta. Durant dues hores, el cap del Consell va esquivar responsabilitats polítiques —"les va subjugar a allò que determinara la jutgessa"—, va ajornar una possible trobada amb més afectats i conferència de premsa posterior —"lo vamos viendo", li va dir—, i tan sols va reconèixer una errada: el primer burofax que van rebre els familiars informant-los de la indemnització incloïa una clàusula en què renunciaven a emprendre accions penals o administratives contra la Generalitat. Una clàusula que no apareixeria a la següent missiva.

El "lo vamos viendo" de Camps va derivar en un procés judicial amable amb la Generalitat i amb un resultat electoral, el de les eleccions autonòmiques d'ara fa un any, encara més benigne. Ja no n'ha volgut saber res més, i Chulio ho lamenta, perquè "no sap prou bé l'ocasió que ha perdut de relaxar els nostres ànims com a associació, perquè només

FRATS I CAMPS

EFE

Enric Chullo presidix l'Associació de Víctims del Metro 3 de Juliol, que cada dia 3 es manifesta en silenci a la plaça de la Mare de Déu de València.

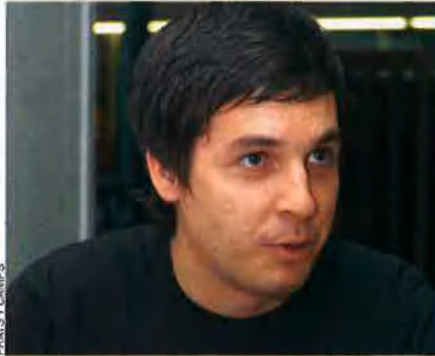
es tractava d'una qüestió emocional; per a nosaltres la presidència està per damunt de tot, fins i tot per a aquells que no l'han votat ni el votaran mai”.

A Ana Esplugues no l'ha sorprès, però, l'esquivesa de Camps: “És així, com opera; no accepta preguntes ni de part dels periodistes”, s'ofèn. Ella lamenta que, “en aquest cas, precisament no ha predominat la transparència, no han estat clars com l'aigua”, que diuen en els anuncis”, rebla, en al·lusió a la campanya del Consell a favor del transvasament de l'Ebre i contra el dessalatge.

Va haver-hi dues reunions amb una delegació dels afectats, però Camps va delegar en Víctor Campos, aleshores vice-president, que, segons Esplugues, “va torear-nos, no va atendre el nostre desig de fer una auditoria a Ferrocarrils de la Generalitat [FGV, l'empresa que gestiona el metro de València] que determinara si s'havia invertit prou en seguretat”. Una vegada arxivat el cas i passades les eleccions, el govern valencià no n'ha volgut saber res més, d'ells.

Poca oposició. Tant Chulio com Esplugues han trobat a faltar, també, l'ajuda dels partits de l'oposició. “Ha estat decebedor, no han fet cap reclamació efectiva d'una auditoria a FGV”, diu el primer. “S'han limitat a acusar el PP de no tenir vergonya, de no fer-hi res, com si les Corts foren un circ”, afegeix, “i el ben cert és que l'accident fou producte de set anys o vuit de degradació progressiva de la línia 1”. “Ni tan sols no s'han dignat a presentar una demanda per esbrinar on són els milions que presumptament han desaparegut a FGV... Potser és que ells hi tenen alguna cosa a veure, en aquesta suposada mala gestió”, insinua Chulio,

Films i cançons contra l'oblit

FRATS I CAMPS

EL TEMPS

Al seu últim disc, *Teoria del caos*, Pau Alabajos hi ha inclòs el tema “Línia 1”. A la dreta, i na imatge del documental *Després de les absències*, dirigit per Nacho Sirera.

Ara que la indignació de les víctimes de l'accident de metro de València només ocupa un breu a la premsa local cada dia 4, després de cada concentració dels familiars, sorgeixen veus crítiques que demanen que aquest episodi trist no reste en l'oblit. És el cas del director de cinema Nacho Sirera, que, juntament amb José Solves –com a responsable de fotografia– i Vicente Benedito –com a coguionista–, ha rodat *Després de les absències*, un documental en què els únics protagonistes són els afectats de la tragèdia. “No s'ha escoltat prou la veu de les víctimes”, explica Sirera. “La idea va nàixer en tancar-se la comissió d'investigació, a l'agost del 2006, en veure una familiar d'esquena a la grada de convidats de les Corts, mentre parlava el portaveu del PP”, diu. Durant més d'un any, Sirera ha aplegat les opinions d'alguns familiars i supervivents de la catàstrofe, tot defugint el sensacionalisme i “mirant de respectar-los al màxim”. Fins ara, la cinta s'ha emès a centres culturals i universitats, i és a la venda a determinades llibreries. Tot i que hi ha la intenció de penjar-la a internet al més prompte possible, l'Associació de Víctims n'organitza projeccions dins del País Valencià i fora: tan sols cal adreçar-se a avm3j@hotmail.com.

Un altre que té ben present els fets del 3 de juliol del 2006 és el cantautor Pau Alabajos. Natural de Torrent i usuari habitual de la línia 1, no coneixia personalment cap dels afectats, però va viure de prop aquell estiu de dol. Va assistir al soterrar múltiple que va tenir lloc en aquesta localitat de l'Horta i va decidir-se a homenatjar els desapareguts amb una cançó que acaba d'editar al seu nou disc, *Teoria del caos*. El tema es titula asèpticament “Línia 1”, però conté frases ben contundents: Alabajos parla d'una “democràcia tocada de mort” i d'un govern amb “les mans tacades de sang”, que no té “pietat” ni “compassió”, a més d'asseverar que “no es pot negociar amb el dolor”.

Una balisa fantasma i uns sindicats desapareguts

Per què no va frenar el metro, en superar la velocitat permesa al fatídic revolt? Continuen exposats, els usuaris de Metrovalencia, a una hipotètica errada humana d'aquestes característiques? Si parlem del lloc dels fets, la Generalitat no reconeix que s'hi haja instal·lat la balisa que podria haver evitat la catàstrofe, però els maquinistes asseguren que la Conselleria d'Infraestructures l'ha posada. En tot cas, els trens transiten a una velocitat molt reduïda, quan hi passen.

Els metros de la línia 1 eren els únics que no havien adoptat encara el sistema ATP (protecció automàtica de trens), més segur que no l'envellit FAP (frenada automàtica puntual). Segons la Generalitat, perquè la línia 1 és més aviat una xarxa de rodalia que no de suburbà. Segons l'oposició, per deixadesa inversora en el camp de les infraestructures.

Tots dos sistemes passaran a la història, però, al 2010, quan s'haja enllestit l'adaptació de les màquines a un nou mecanisme, anomenat ATO (operació automàtica de trens), que directament condueix tot sol la locomotora. Aquest model permetrà de reduir la freqüència de pas dels trens, que ara com ara, a moltes estacions, no baixa dels 15 minuts.

Mentrestant, continuen les aturades de metros enmig de túnels conflictius –on de vegades coincideixen màquines en ambdós sentits– i les vagues dels sindicats, que exigeixen millores de les condicions laborals.

Precisament dels sindicats, no en parla amb gaire estima Enric Chulio: “Fins Nadal del 2006, van mostrar-se enèrgics, fins al punt que volien personar-se a la causa... Però van desaparèixer del mapa quan van haver de signar la seua participació com a acusació particular.” Disputes entre ells

van malbaratar aquesta possibilitat, i des d'aleshores han seguit l'afer de l'accident força distanciats. “Els tenien molta més informació que no l'oposició”, diu Chulio; “és una pena que no s'hi hagen implicat”. “En començar el procés judicial, van dir-nos que tenien molta informació a facilitar-nos, però després aquesta informació va esvair-se.”

A les acaballes del 2006, quan encara semblava que els sindicats –UGT, CCOO, el Sindicat Ferroviari i el Sindicat Independent Ferroviari– farien pinya, van obtenir una importantíssima pujada salarial, que en algun cas –per exemple, de maquinistes– va representar fins 300 euros el mes. Com els ha passat amb el Consell i amb l'oposició, els familiars de les víctimes ja no esperen res dels sindicats.

alhora que sentència: “Al Consell hi ha gent amb molta barra, però el govern estatal és d'un altre color. Qui passa tants anys a l'oposició és perquè s'ho ha ben guanyat.” Esplugues estén les crítiques a “tots els usuaris del metro, que tampoc no s'han mobilitzat per exigir un transport més segur”.

L'oposició va mostrar-se bel·ligerant a l'inici de la investigació, sobretot criticant la decisió del PP de circumscriure a quatre dies hàbils la comissió creada a l'efecte, la més fugaç de la història parlamentària valenciana, i amb la negativa dels populars d'acceptar la compareixença de tècnics proposats pel PSPV-PSOE i Esquerra Unida. Tancada la comissió, el setge opositor va minvar, i molt.

Obviament, atesa la majoria absoluta del PP, les conclusions aprovades al ple alteraren la tesi defensada per la Generalitat: el maquinista era l'únic culpable, fou una “lamentable errada humana”.

Fi de trajecte judicial. El procés obert per l'accident al jutjat d'instrucció número 21 de València tampoc no ha satisfet, ni de lluny, les esperances dels supervivents i els familiars dels desapareguts. “On s'és vist que un magistrat acate directament la versió de l'empresa sospitosa?”, es demana Enric Chulio.

L'AVM3J remarca que l'acte de procediment del cas recollia, fil per randa, les conclusions aprovades pel PP a la comissió. “Era un afer molt complicat, i potser la jutgessa se n'ha volgut desempallegar amb rapidesa”, apunta Chulio, que considera “molt probable” que aquesta rebera “certes pressions”.

La jutgessa no ha trobat escaient que la policia científica interrogara algun dels ferits. I al judici sempre considerarà “no pertinent” qualsevol idea o pregunta dels advocats de l'AVM3J que no tinguera a veure amb l'excés de velocitat.

D'aquesta manera, pel març de l'any

passat, només vuit mesos després de la tragèdia, la magistrada arxivava el cas amb l'absolució de la Generalitat. “Què hauria passat si l'empresa afectada haguera estat privada i d'autobusos? Una altra cosa”, observa el president de l'associació.

“Nosaltres no neguem que l'accident no haja estat producte de l'excés de velocitat, només diem que no és normal que un conductor sa accelere tant, des de tanta estona abans, i el metro no s'ature”, adueix Chulio. “També és molt misteriós –continua– que tan sols haja aparegut un dels tres llibres d'avaries, en concret una de les còpies, i que fins i tot la jutgessa haja pensat que no és autèntica i l'haja anul·lada com a prova.”

Arxivat el cas en primera instància, els familiars de les víctimes van presentar recursos, però tots van ser desestimats per la jutgessa. El següent pas, doncs, va ser elevar-los a l'Audiència Provincial,

que tampoc no va considerar procedent d'admetre'n cap.

Un seguit de males notícies que van tenir un contrapunt al juny del 2007, quan la jutgessa d'instrucció va reobrir cinc procediments, cinc proves referents a la balisa intermèdia entre les estacions de plaça d'Espanya i de Jesús, on va tenir lloc l'accident. Paral·lelament, l'AVM3J va presentar un nou recurs, en què demanava a l'Audiència Provincial de reobrir les 25 proves desestimades per la jutgessa, i no sols aquestes cinc, però va ser rebutjat. Al setembre, de fet, el cas va quedar arxivat per segona vegada.

Les famílies van recórrer novament contra aquesta decisió, però al febrer d'enguany la jutgessa els va respondre amb una negativa, motiu pel qual van presentar un darrer recurs a l'Audiència Provincial, que ha estat debades. Ja s'han esgotat les vies judicials al País Valencià. El jutjat d'instrucció no veu indicis de delictes, i per tant el Tribunal Superior de Justícia se'n desentén per sempre més. Només els resta, com a última taula de salvació, el Constitucional, on ja no podran demanar l'actuació de perits, sinó que únicament poden fer referència a la vulneració de drets constitucionals.

El desencís no sols té a veure amb la Generalitat. L'any passat, amb motiu del primer aniversari dels fets, l'arquebisbe García-Gasco va negar-se a oficiar una missa a la seu de València en record de les víctimes, i ho va delegar en un bisbe auxiliar. En canvi, no va dubtar a acompanyar l'alcaldeessa, Rita Barberà, a la inauguració del monòlit a les víctimes que va inaugurar-se la vespra. Un acte mal organitzat al qual la majoria de les famílies no van ser convidades i al qual Camps no va acudir perquè era a Múrcia, a la presa de possessió del seu homòleg Ramón Luis Valcárcel.

Res d'estrany, però. El dia de la tragèdia, i els posteriors, la web de Metrovalencia fou presidida per un enorme anunci que oferia bitllets gratis als assistents al III Encontre Mundial de les Famílies, que se celebrava els dies 8 i 9 de juliol a la ciutat i que comptava amb la visita del papa Benet XVI. Només una petita pastilla feia referència al telèfon d'atenció a les famílies dels 43 morts i 47 ferits del descarrilament.

Víctor Maceda

La datació del premi era de 3000 euros, els treballs, redactats i escrits en català, haurien de presentar-se al setemnatari EL TEMPS abans del 30 de setembre.

Per correu ordinari:
C/O BOX a El Temps
Edicions del País Valencià
(Premi Ramon Barnils)
Carrer de Sant Ferran, 12,
46001 València

o per correu electrònic:
premi.barnils@eltemps.net

L'obra guanyadora serà publicada al setemnatari EL TEMPS

El premi es farà públic durant l'acte de clourement dels XXVII Premis Octubre que tindrà lloc a València en dia 29 d'octubre de 2008

VIII Premi de periodisme d'investigació Ramon Barnils

Per a més informació
Octubre Centre de Cultura Contemporània
Carrer de Sant Ferran, 12,
46001 València
Tel. 96 353 51 00
premi.barnils@eltemps.net
www.eltemps.cat

ELTEMPS